

Voorzitter,

De aankondiging van de premier
is het einde van een tijdperk.

Daarvoor verdient de premier ons respect.

De premier die het verdriet vertolkte op de dag van nationale rouw na de
ramp met de MH17.

De premier die in Europa vooropging in de steun aan de Oekraïne.

In het verleden heb ik ook mijn kritiek gehad.

Over het gebrek aan visie, waar de premier prat op ging.

Over het doorgeslagen liberalisme van deze tijd.

Maar...”het is niet de criticus die telt,
niet degene die ons erop wijst waarom de sterke man struikelt,
of wat de man van daad beter had kunnen doen.

De eer komt toe aan de man die daadwerkelijk in de arena staat,
Zijn gezicht besmeurd met stof, zweet en bloed,
Die zich kranig weert;
Die fouten maakt en keer op keer tekortschiet,
omdat dat nu eenmaal onvermijdelijk is.

Die desondanks toch probeert iets te bereiken;
Die groot enthousiasme en grote toewijding kent;
Die zich helemaal geeft voor de goede zaak”.

Voorzitter,

Het kabinet Rutte IV is gevallen over migratie.

Ondanks maanden werk en zicht op overeenstemming over tal van
punten op zowel arbeidsmigratie als asielmigratie is het niet gelukt om
tot afspraken te komen die weer grip op migratie zouden geven.

Grip op migratie om daarmee de spankracht van onze samenleving niet
te overvragen en onze solidariteit met mensen op de vlucht te kunnen
waarmaken.

Ik vind dit zonde en ik vind het onnodig.

De verhouding tussen de punten waarover overeenstemming was en
waarover geen overeenstemming te bereiken was rechtvaardigde wat
mij betreft scherp onderhandelen, maar geen roekeloze politiek.

De val van het kabinet Rutte IV is daarbij eigenlijk meer dan een verschil
van inzicht in de coalitie over migratie.

Het is een teken des tijds. Een kanarie in de kolenmijn.
Een pijnlijk inkijkje in de zorgelijke staat van onze parlementaire democratische traditie van samenwerking, consensus en bestuurlijke verantwoordelijkheid.

Over partijgrenzen heen,
in dienst van het algemeen belang.

Dit kabinet stond voor de grote opdracht om scheidslijnen in de samenleving te overbruggen en de uitweg uit een aantal grote crises mogelijk te maken:
het woningtekort, recht doen aan de Groningers en de toeslagenouders, oplossingen vinden voor het klimaat, stikstof en migratie.
Dat vraagt om visie en leiderschap.
Om bedachtzaamheid.
Wie lef heeft zoekt door,
En niet de uitgang.

Rutte IV was geen droomcoalitie.
De onderlinge verschillen waren groot.
Maar het was wel een coalitie van vier verantwoordelijke middenpartijen in een totaal verdeeld land en een guur politiek klimaat.
De marges in het midden zijn zo smal,
dat het vinden van consensus steeds moeilijker wordt.
Ieder besluit is op voorhand verdacht, beladen of een ramp voor het land.
Elk debat loopt uit op een potje straatvechten, inclusief verbale beledigingen en inmiddels bedreigingen.
Dat hoort niet zo.
Dat moet anders.

Het kabinet is gevallen
Het tijdperk Rutte is ten einde, de kiezer is nu aan het woord.
Ik ben blij dat de motie van wantrouwen van tafel is.
Want een dergelijke motie om een demissionair premier naar huis te sturen is meer een onbesuisde politieke afrekening dan iets anders.
En het getuigt niet van respect voor het ambt van premier en voor de persoon.
We gaan naar de stembus, daar is het woord aan de kiezer.
En zo hoort het in onze democratie

Voor het CDA geldt dat we de campagne ingaan met een nieuwe generatie die doordrenkt is van christendemocratisch gedachtegoed en met energie gaat knokken Voor Heel Nederland, voor gezinnen, voor

middeninkomens, voor jonge boeren en tegen een technocratische overheid. De kilte van het marktdenken en de verstikking van overheidsbureaucratie zullen plaats moeten maken voor een geloof in een verantwoordelijke samenleving die met wat ruimte en vertrouwen betere antwoorden zal geven op de uitdagingen van deze tijd. We zijn op weg naar een tijd voorbij de individualisering, naar een tijdperk van minder ik en meer wij. Ik hoop op een inhoudelijke campagne met grote ideeën voor de toekomst.

Stikstof: Wat we willen, is dat onze boeren die grote opgaven, waarin we véél van ze vragen, mee kunnen maken. Dan moet het dus realistisch en haalbaar. De politiek moet het instrumentarium, de middelen en de duidelijkheid leveren die boeren daarvoor nodig hebben. Maar dat laatste zien we telkens niet, of veel te laat gebeuren. Dáárom hebben wij de noodklok geluid over stikstof. Omdat we zagen dat de deadline steeds moeilijker te halen is. En wat de VVD nu heeft gedaan, die roekeloze en onverantwoordelijke manier om je zin door te willen drammen, is het ultieme voorbeeld waarom de haalbaarheid van die deadline nu nóg meer van ons afdrijft.